

Til Folketingets retsordførere

19. november 2024

Demens og retssystemet

Kære Karina

Jeg har tilbage i oktober skrevet til dig, de øvrige retsordførere samt justitsministeren, fordi vi er bekymrede over den måde, mennesker med demens behandles på i retssystemet – konkret foranlediget af en sag fra Kolding, hvor en mand med demens for nyligt blev dømt til foranstaltning på psykiatrisk afdeling (<https://nyheder.tv2.dk/samfund/2024-10-29-dement-74-aarig-doemt-til-anbringelse-efter-kvindes-doed>).

Vi er fortsat meget bekymrede for den konkrete sag, samt for den præcedens, den kan skabe – særligt nu hvor der er faldet dom. Konkret er nogle af vores bekymringer:

Lægefaglig vurdering ved demenssygdom:

Demens skyldes altid alvorlige og progredierende hjernesygdomme og indebærer symptomer som hukommelsesbesvær, nedsat dømmekraft, ændringer i humør og væremåde og på sigt en manglende evne til at forstå og reagere hensigtsmæssigt på sine omgivelser. Altså en lang række kognitive funktionsnedsættelser. Derfor ser vi af og til eksempler på mennesker med demens, der uforvarende og qua deres sygdom har en voldsom adfærd, som fx kan gå ud over medarbejdere i ældreplejen og medboere på plejehjem. Men demens er en neurologisk lidelse og ikke en psykiatrisk diagnose. Derfor hører mennesker med demens i udgangspunktet ikke hjemme på psykiatrisk afdeling, men på et demensplejehjem, hvor de kan få den psykosociale behandling og de trygge, hjemlige rammer, de har behov for. Det er også netop de behandlende lægers vurdering i denne sag – allerede i løbet af varetægtsfængslingen har de plæderet for, at han burde flyttes til et mere egnet tilbud (et plejehjem), og i deres lægefaglige vurdering i forbindelse med mentalerklæringen har de vurderet, at han ikke har symptomer på en psykisk lidelse, og de vurderer det fuldt forsvarligt, at han kan bo på et skærmet plejehjem, der vil kunne imødekomme hans behov for forudsigelighed og tryghed.

Retslægerådet går i deres udtalelse imod denne anbefaling fra de læger, der kender og behandler manden. Domstolen læner sig blindt op ad retslægerådets udtalelse, hvilket betyder, at den 74 årige mand nu skal tilbringe – formentlig resten af sit liv – på psykiatrisk afdeling stik imod den lægefaglige og demensfaglige vurdering. Vi er meget bekymrede over, at Retslægerådet på den måde negligerer den lægefaglige indsigt i demenssygdom og den demensfaglige ekspertise.

Anbringelse på psykiatrisk afdeling:

Vi kan se ud af en aktindsigt i kommunens korrespondancer, at såvel anklagemyndighed som den psykiatriske afdeling har udtrykt ønske til kommunen om at finde en egnet bolig til manden, hvor han kunne varetægtsfængsles i surrogat. Ligeledes har de behandlende læger vurderet, at han ved en eventuel dom ville skulle anbringes på et skærmet demensplejehjem. Vi kan se, at kommunen i løbet af foråret har arbejdet på at etablere et enkeltmandstilbud og har været så langt i planlægningen, at der er dato for indflytning og plan for, hvilke ejendele manden kan medbringe. Alligevel melder kommunen senere tilbage til familien og anklagemyndigheden, at de ikke har en egnet bolig til den 74-årige. Kommunen har endnu ikke forklaret årsagen til dette, men som patientforeningen bliver vi endog meget utrygge, hvis det er kommunens egen vurdering af økonomi og egnethed, der afgør, hvor en borger skal varetægtsfængsles og

anbringes til foranstaltning. Det er meget udfordrende for retsfølelsen, hvis det kan være den enkelte kommunes prioritering, der er udslagsgivende i straffesager.

Nu hvor han er blevet dømt til foranstaltning på psykiatrisk afdeling, og familien har truffet beslutning om ikke at anke dommen, så vil vi på det kraftigste opfordre til, at der rettes politisk opmærksomhed på, at han får den evidensbaserede pleje og behandling, han har brug for qua sin demenssygdom. En pleje og behandling man som udgangspunkt ikke tilbyder på psykiatrisk afdeling, som også de behandlende læger gør opmærksom på.

Økonomiske konsekvenser:

Endelig vil vi gerne henlede din opmærksomhed på, at manden i forbindelse med dommen er blevet pålagt at betale sagsomkostninger og erstatning til de efterladte. Dette til trods for, at et samlet Folketing i 2018 stemte for en lovændring, der gjorde det muligt at friholde mennesker med demens, som er for syge til at være strafegnede fra at betale erstatning ([Ny lov afskaffer sagsomkostninger for personer, der er syge til straf | Information](#)). Det virker ikke som om domstolene reelt udmønter den politiske intention med lovændringen.

Dette virker særligt urimelig i lyset af, at manden forud for den tragiske hændelse i december sidste år har vist tegn på manglende trivsel i form af fx rastløshed og søvnløshed, og at han før er gået forkert og er havnet i den nu afdøde kvindes lejlighed i den tro, at det var hans egen. I vores optik har der ikke været gjort tilstrækkeligt for at forebygge hans mistrivsel og forhindre en episode, som den der indtraf. Fx var der opsat alarmer, der skulle advisere personalet, når han forlod sin lejlighed om morgenen, men ingen har den pågældende morgen reageret på alarmerne.

Vi håber, at du vil finde lejlighed til at interessere dig for sagen og de store retsmæssige spørgsmål, den kaster af sig og eventuelt vil finde anledning til at spørge justitsministeren ind til den konkrete sag og fremtidig praksis. Vi står i Alzheimerforeningen til rådighed, hvis du har spørgsmål og går gerne i dialog herom.

Med venlig hilsen

Anja Bihl-Nielsen

Politisk Chef i Alzheimerforeningen